

התפקידים. השפעתם של כל אלה רבה על רמת הביצועים, וללא ספק יש מקום לתיקונים ולשיפורים כמעט בכל רפת. למרות מלחמת שלום הגליל, אשר "נחתה" עלינו באמצע הקורס והותירה חלל זמן של ילמדו את הנושא, ויפעלו לביצועו בהתאם לתנאים במשקים השונים. הציפיות ממיתקן כזה גדולות גם בחו"ל, כפי שמתבטא בספרות המקצועית.

ריענון

רענון וולקני

מקום להזרעה

לאחר מלחמת השחרור ובעיקר עם הגדלת מספר הראשים בעדר חזרנו ודרשנו, מטעם שרות ההזרעה, הקצאת מקום מתאים להרבעה ולטיפול בפרה. הצורך בהתקנת מבנה מתאים נבע מכמה סיבות: הזמן שנדרש מהמזריע "לטייל" בין הסככות, לטפס על הגדרות ולבוסס בזבל, לרוב ללא נוכחות הרפתן, בתנאים תברואתיים נחותים להזרעה ואי הבטחון שההזרעה תתבצע כהלכה, הסבל של הפרות "שהמתינו" למזריע קשורות לרוב ללא מזון וללא מים, התנכלות הפרות החופשיות לאסורות בסגר, בקיץ נוסף על אלה הסבל ממוג האוויר. דרישות דומות היו לכמה וטרינרים מטעמים דומים ונוספים. ואמנם מספר משקים התקינו – לרוב בחצר ההמתנה או לידה – סגרים למספר פרות. כשהטיפול בפרות היה מושלם, היתה תועלת בסידור זה.

ככל שגדל העדר גדלה חשיבות סידור זה בכל משק לפי תנאיו המיוחדים. בקווים כלליים – המיתקן צריך להיות ממוקם כך שקל יהיה להעביר את הפרות מהסככות או לאחר החליבה, שתהיה גישה נוחה למזריע ולוטרין, שיהיה קל לשמור על הנקיון, ושיהיו תנאים להאכיל ולהשקות את הבקר הממתין. כן רצוי שאפשר יהיה להחזיק את הפרות, בעיקר בקיץ, כ-48 שעות לאחר ההזרעה, בתנאי סביבה קרירים ככל האפשר.

משקי "און" עומדים בפני ביצוע המשימה. רצוי שמשקים גדולים ומשפחתיים ב"השדות"

ילמדו את הנושא, ויפעלו לביצועו בהתאם לתנאים במשקים השונים. הציפיות ממיתקן כזה גדולות גם בחו"ל, כפי שמתבטא בספרות המקצועית.

ויטמינים

מחסור בבטא-קרופן ובויטמין A משפיע לרעה לא רק על הפריה, אלא קשור גם בחריפותן של דלקות עטין. רמות שתי תרכובות אלו בדם הינן אסמכתא מהימנה לקביעת המחסור, המביא לידי:

1. ירידה בכמות השומן בחלב;
2. אחור ביוץ בכ-13 שעות;
3. סימני ייחוס חלשים;
4. תמותת עוברים מעל המקובל;
5. עליה במספר ההפלות בחודש הרביעי והחמישי להריון;
6. אחור בהתחדשות פעילות השחלות ואחור בהתכווצויות הרחם לאחר ההמלטה.

אל תזין ביד יותר מהדרוש

לפי NRC מומלץ לכלול במנה 0.5 עד 1.0 חלקי מיליון של יוד במנה. אין הוכחות שהגדלת הכמות במזון, ולו גם ככילטים, מונעת רקבון הטלפים או רקבון בעצם הלסת. לעתים עודף יוד רעיל ועלול לחדור לחלב ולהזיק לצרכניו.

חליבה יבשה

בטרם חליבה מנע רטיבות מהפטמות ומהעטין, ובעיקר טיפות מי שטיפה, המצויות בפי צינור הפטמה. לא רק שהחלב מזדהם, אלא

גודל העובר ורמת התנובה

לגודל העובר או מספר העוברים ישנה השפעה על התחלובה העוקבת. מספר עבודות בחיות רבות ולדות, בניהן עזים וכבשים, מלמדות כי תנובת החלב לאחר ההמלטה עולה בהתאם, כמו כן בפרות ג'רסי והולשטיין שגובה תנובתן תלוי במשקל הוולד. בפרות הולשטיין ההבדל ניכר מאוד, אם משקל הוולד 32 ק"ג או 50 ק"ג. מעל למשקל זה אין השפעת גודל הוולד ניכרת. הבעיה היא: האם לנסות ולקבל ולדות גדולים, ולהסתכן בסיכונים בלידה, תמורת תנובה גבוהה יותר, אם לא? מכל מקום כשמדובר בפרות מפותחות ומבוגרות, שלא היו להן בעיות המלטה, יתכן ורצוי לזווגן כך שוולדותיהן יהיו כבדים יותר.

גם גדלה הסכנה של הדבקות בגורמי מחלות עטין.

האם לייצור חלב מרובה השפעה על הפרייון?

שואל ועונה על כך ל.ב. האנסן ממכללת מיינסוטה על סמך דבריו של ק. אקלס משנת 1929 (הורדז דיירימן, דצמבר 1982). "בפרות המטופלות כראוי לתנובה גבוהה של חלב צריך לטפל כהלכה, כדי להשיג יעילות מירבית בפרייון. תנאי הסביבה ולא תורשה משפיעים על הפרייון". מחקרים מהשנים האחרונות מראים אף הם על אי תלות בין תנובה לבין פרייון, לרבות ייחוס ראשון, ימי ריק מספר הזרעות.

כיום מציינת התנובה הממוצעת את כמות החלב המושגת לעמדת פרה בסככה. אם אמנם רב מספרן של הפרות הנחלבות רק בשיא תנובתן, צפוי ממוצע נמוך יחסית של אחוז השומן.

רענן וולקני

כפי שהזכרנו בהודמנויות קודמות, אנו מיחסים חשיבות רבה לתוצאות התחלובות השלמות בצד תוצאות הייצור השנתי הממוצע בעדר. אכן מתפרסמת בחוברת זו לראשונה רשימה של עדרי החלב המבוקרים לפי תחלובות שלמות שהסתיימו בשנת תשמ"ב – המערכה

הערכה מחו"ל

תודה רבה עבור סיכומי ספר העדר (תנובות החלב 1981) וכן העתון "משק הבקר והחלב" עם הסיכומים ל-1982. הסיכומים עזרו לי כבר בכמה שיחות וכן בשאלות השוואתיות על משק החלב בארץ ביחס למשק הגרמני.

נהייתי לקרוא בעתון גם את דברי הפרשנות על הסטטיסטיקה ועל ההתפתחויות במשק.

מיקי שוורץ,

מינכן, גרמניה.

26.2.83

מכתבי קוראים

הישגי העדרים המצטיינים

הדעות חלוקות בדבר היתרונות הכלכליים בעדרים המצטיינים בהשוואה לבינוניים ולירודים. כן ישנם קשיים לנתח את הישגי הטיפוח במשקים השונים, ולבדוק אילו גורמים תורמים להבדלים בתנובות הממוצעות: הזנה, טיפול, בריאות, אחוז תחלופה ו/או...

נראה לי שעיבוד נתונים של הפרות השלמות הנחלבות במשך כל השנה, לרבות שני חודשי היובש, עשוי לתת תמונה נכונה יותר על הישגי הבוקרים ובקרם, מהבחינות הנזכרות לעיל. בדרך זו תצומצם השפעתן של הפרות החלקיות, הנחלבות בשיא תנובתן, ומוצאות מהעדר כשהתנובה פוחתת. משק, המרכבה בתחלופה על הרקע האמור, עשוי להשיג תנובה ממוצעת גבוהה יותר, גם כשאין הדבר ריווחי, ואפילו אין הדבר נובע מטיפוח קפדני יותר.

השאלה היא אם בניתוח המוצע ישנה תועלת, ואם ניתן לבצעו על בסיס הנתונים הנאספים כיום במשקים.